

**Բնական և գյուղատնտեսական Էկոհամակարգերի
հարմարվողականության բարձրացում
Կլիմայի փոփոխության բացասական հետևանքների նկատմամբ**

Նկարագրություն

Կլիմայի փոփոխության բացասական հետևանքների նկատմամբ բնական և գյուղատնտեսական Էկոհամակարգերի հարմարվողականության բարձրացումը կարևոր գործընթաց է **Հայաստանի տնտեսության** համար, որտեղ

անասնապահությունը զգալի դեր ունի, բայց կայուն զարգացման խնդիրներից մեկը կերի բազայի ստեղծումն է, քանի որ արոտավայրերը ապահովում են գյուղատնտեսական կենդանիների կերային պահանջմունքի շուրջ **60%-ը**, սակայն կլիմայի փոփոխության հետևանքով, ինչպես օդի ջերմաստիճանի բարձրացումը միջինը **1.23°C-ով** և տեղումների նվազումը **10%-ով** վերջին տասնամյակներում, առաջացել է արոտավայրերի կենսաբանատնտեսական արդյունավետության կրճատում, ինչը հանգեցնում է **դեգրադացիայի** և **երոզիայի**, ինչպես նաև բնական աղետների հաճախացմանը՝ **երաշտներ, կարկուտներ, սողանքներ** և **հեղեղներ**, որոնք բացասաբար են ազդում կենսաբազմազանության վրա և կարող են ունենալ **անդառնալի** հետևանքներ:

Հողաքարելավման աշխատանքներ

Հողաբարելավման աշխատանքներ

Այս խնդիրները առավել ցայտուն են Հայաստանի համայնքամերձ տարածքներում, որտեղ մարդածին գործոնները, ինչպես գերարածեցումը, հեռագնա արոտների դժվար հասանելիությունը և հերթափոխային արածեցման համակարգի բացակայությունը, ուժեղացնում են դեգրադացիան, ինչի արդյունքում բուսական ծածկույթը նոսրանում է **10-25%-ով**, խախտվում է խոտաբույսերի տեսականին, նվազում է արտադրողականությունը և սահմանափակվում անասնաբուծության հնարավորությունները, իսկ շարունակվող դեգրադացիան հանգեցնում է հողերի անապատացման և կենսաբազմազանության կորստի:

Հողաբարելավման աշխատանքներ

Խնդիրների լուծման համար անհրաժեշտ է կայուն կառավարման համակարգեր մշակել, որոնք կնպաստեն բնական կերհանդակների և վարելահողերի պահպանմանը, ինչպես երևում է Արթիկի **«ՀՀ բնության հատուկ պահպանվող տարածքներին հարակից Էկոհամակարգերի և համայնքների հարմարվողականության կարողությունների ամրապնդում»** ծրագրի օրինակով, որտեղ կատարվել են հողային աշխատանքներ **60498.5 մ³** ծավալով, տեղադրվել ոռոգման համակարգեր **11571** գծամետր խողովակաշարով, տնկվել **29318** ծառ ու թուփ, և կառուցվել հեղեղների կառավարման կառույցներ, որոնք բարձրացրել են Էկոհամակարգերի հարմարվողականությունը և նվազեցրել մարդածին ճնշումը շուրջ **520 հա** տարածքում:

Ծրագրի շրջանակում, համաձայն Հարմարվողականության հիմնադրամի առաջնահերթությունների, իրականացվել են ուսումնասիրություններ **Դիլիջանում, Փամբակում, Վեդիում և Ֆիոլետովոյում**, որտեղ առանձնացվել են դեգրադացված արոտներ ու խոտհարքներ, կատարվել հողի լաբորատոր անալիզներ և պարարտացում հանքային ու **օրգանական պարարտանյութերով** երկու փուլով (աշուն-գարուն), որի արդյունքում կրճատվել են հանքային պարարտանյութերի ծավալները երկրորդ տարում, և կատարվել **խոտաբույսերի սերմերի ցանք՝** բարձրացնելով

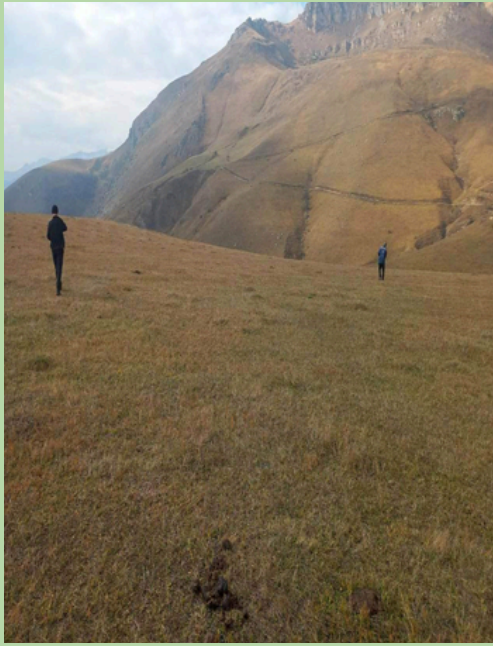
հարմարվողականությունը կլիմայի փոփոխության պայմաններում, ինչպես նաև բնակչության **գիտելիքները՝ դասընթացներով և մասնակցային մոտեցմամբ:**

Հողաբարելավման աշխատանքներ

Այս աշխատանքները, հիմնված ՀՀ կառավարության որոշումների վրա (օրինակ՝ **28.10.2010թ. հ.1477-Ն**), ապահովում են **բնական ու գյուղատնտեսական լանդշաֆտների վերականգնում**, դեգրադացիայի կանխարգելում, բնակչության իրազեկվածության բարձրացում, լրացուցիչ եկամուտներ և հասարակության մասնակցություն բնապահպանական որոշումներում, փոխելով վերաբերմունքը շրջակա միջավայրի հանդեպ: Արդյունքում, կերհանդակների կայուն կառավարումը դառնում է **անասնապահության զարգացման և շրջակա միջավայրի պահպանման** հիմքը, որտեղ կլիմայի փոփոխության ազդեցությունը մեղմելու համար անհրաժեշտ է համայնքների **կարողությունների հզորացում և մշտադիտարկում**, ինչպես երևում է Արթիկի և այլ համայնքների ծրագրերում, որոնք ներառել են ոչ միայն էկոհամակարգերի վերականգնում, այլև տնտեսական օգուտներ՝ բարելավելով սոցիալ-տնտեսական վիճակը և խթանելով կայուն զարգացումը:

Հողաբարելավման աշխատանքներ

Աիդա Սարգսյան, ԲՇԻԳ ՊՅ